

Oslo

Byrådet

Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur

2026–2035

Sammendrag

Natur og friluftsliv henger sammen. Derfor innebærer en satsing på friluftsliv, også en satsing på parker, grøntområder og nærnatur. Det er et mål at alle beboere i Oslo har friluftsområder, parker eller nærnatur i kort avstand fra der de bor. Verdens helseorganisasjon anbefaler en maksimal avstand på 300 meter.

Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge, og muligheten for å drive med friluftsliv har stor betydning for folks helse og livskvalitet.

I Oslo er det mange muligheter for å drive med friluftsliv i Marka, på øyene og på fjorden. I byggesonen er parker og friområder, badeplasser, turveier og arealer i strandsonen viktige områder for friluftsliv, rekreasjon og opphold. Natur i ulike former er en forutsetning for friluftsliv og Oslo har en ambisjon om å få mer natur i byen. Tilgang til grøntområder, turveier, parker og lekeplasser i nærheten av der folk bor er særlig viktig med tanke på muligheten til å utøve friluftsliv i hverdagen. De største utfordringene for tilrettelegging for friluftsliv framover er arealknapphet ved fortetting av byen, kraftigere nedbør og stadig mer slitasje på anlegg som følge av befolkningsvekst og økt bruk.

Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026–2035 viser behovet for investeringer for å tilrettelegge for friluftsliv, rekreasjon og opphold i friluft og grønne omgivelser i Oslo. Dette er en ny plan som nå kun omfatter arealer og anlegg som Bymiljøetaten forvalter. Planen skal ved neste rullering videreutvikles slik at den gir rammer for å tilrettelegge for friluftsliv på en helhetlig og koordinert måte, på tvers av flere aktører og forvaltere.

Oslo kommune har følgende hovedmål og delmål for friluftsliv, park og nærnatur for perioden 2026–2035:

Hovedmål:

Oslo skal være godt tilrettelagt for friluftsliv, rekreasjon og naturopplevelser for alle hele året.

Delmål 1:

Oslos unike kvaliteter for naturopplevelser skal bevares, styrkes og gjøres mer tilgjengelige.

Delmål 2:

Alle skal ha tilgang til gode og varierte rekreasjonsområder i sitt nærmiljø.

Delmål 3:

Byen skal ha et sammenhengende og attraktivt turveinett i grønne omgivelser, som binder fjorden, byggesonen og Marka sammen.

Delmål 4:

Det skal være lett å finne fram til, og få informasjon om, rekreasjonsområder og muligheter for friluftsliv.

Delmål 5:

Alle barn skal ha tilgang til gode lekeplasser og hundremeterskoger i sitt nærmiljø.

Øvre Smestaddammen, Bydel Ullern. Foto: Siri Dobloug / Oslo kommune

Innhold

1	Innledning	7
	Leseveiledning	7
	Prosess og medvirkning	9
	Videreutvikling av behovsplanen for byggesonen	10
2	Om friluftsliv	13
	Oslo har unike friluftslivsområder	13
	Friluftsliv der folk bor	14
	Barrierer for deltakelse	14
	Natur- og kulturmiljøets rolle for friluftslivet	15
	Overordnede mål og føringer	16
	Mål for friluftsliv, park og nærnatur	17
3	Friluftsliv i Marka, på øyene og på fjorden	19
	Marka	19
	Øyene	22
	Fjorden — aktivitet og ferdsel	24
	Overnattingshytter og aktivitetssentre ved fjorden	27
4	Friluftsliv i byggesonen	29
	Parker og friområder	29
	Turveier	37
	Strandsonen	40
	Friluftsliv i Fjordbyen	42
	Badeplasser	44
	Offentlige toaletter	46
	Vedlegg	47

1

Innledning

Innledning

Natur og friluftsliv henger sammen. Derfor innebærer en satsing på friluftsliv, også en satsing på parker, grøntområder og nærnatur. Det er et mål at alle beboere i Oslo har friluftsområder, parker eller nærnatur i kort avstand fra der de bor. Verdens helseorganisasjon anbefaler en maksimal avstand på 300 meter for å fremme psykisk og fysisk helse.

Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026–2035 vil gi kommunen grunnlag for å prioritere investeringer i tilrettelegging for friluftsliv i Oslo de neste 10 årene.

Forrige behovsplan for friluftsliv, «Behovsplan for idrett og friluftsliv 2021–2030», ble vedtatt som en del av Oslo kommunes budsjett for 2021. Nå er behovsplanen delt i to separate planer; én behovsplan for idrett og én behovsplan for friluftslivsfeltet.

Behovsplan for idrett synliggjør behovene for idrettsanlegg, med tilhørende anlegg for egenorganisert aktivitet. Idrettsanlegg er for eksempel kunstgressbaner, kunstisbaner, flerbrukshaller og friidrettsanlegg. Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur synliggjør befolkningens behov for anlegg og areal til opphold og rekreasjon i friluft og grønne omgivelser, som for eksempel turveier, parker, badeplasser, hundremeterskoger og lekeplasser. Planene er ikke juridisk bindende, men danner grunnlag for investeringer innenfor sine felt.

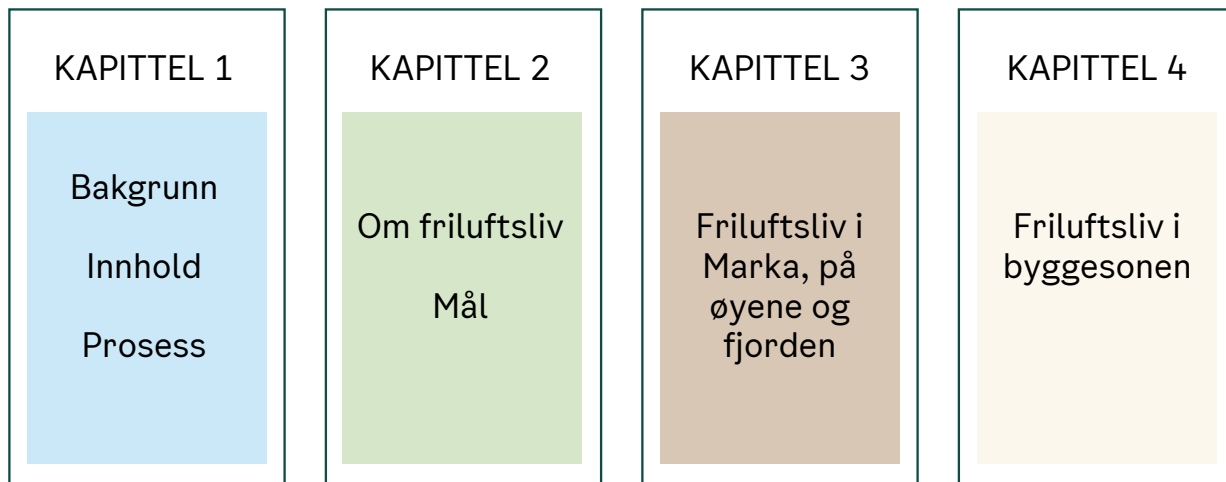
Behovsplanen legger vekt på tilrettelegging for friluftsliv, rekreasjon og mer natur i byen nær der folk bor, i Marka og på øyene. Planen har derfor fått navnet Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026–2035. Denne første utgaven av behovsplanen omfatter kun arealer og anlegg som forvaltes av Bymiljøetaten.

Leseveiledning

Behovsplanen består av fire deler; plandokumentet (dette dokumentet), behovslistene for fireårsperioden 2026–2029 (vedlegg 1 og 2), og et kunnskapsgrunnlag (vedlegg 3). I tillegg følger liste over nye parker og anlegg for friluftsliv som finansieres av andre aktører 2026–2035 (vedlegg 4).

Behovsplanens fem dokumenter.

Plandokumentet

Plandokumentet består av fire kapitler:

Kapittel 1 er et innledende kapittel om hva behovsplanen er og hva den inneholder, samt beskrivelse av medvirkning og prosess for utvikling av planen. I kapittel 2 omtales betydningen av friluftsliv og natur, og mulige målkonflikter mellom tilrettelegging for friluftsliv og bevaring av natur og kulturmiljø. I kapittelet beskrives også mål og delmål for planen. Kapittel 3 omtaler status og behov for friluftslivstilrettelegging i Marka, på øyene og ved fjorden. Kapittel 4 handler om friluftslivstilrettelegging i byggesonen med vekt på parker og nærnaturområder som turdrag med turveier, strandsonen og badeplasser på fastlandet.

Behovslister

Behovsliste for henholdsvis Marka, øyene og fjorden (vedlegg 1) og byggesonen (vedlegg 2) viser hvilke tiltak og investeringer som anbefales gjennomført for å nå kommunens ambisjoner og mål for friluftsliv, park og nærnatur. Tiltakene som er foreslått er valgt med utgangspunkt i innspill fra bydelene og Bymiljøetaten, og justert etter offentlig høring av planforslaget.

Mange av tiltakene innebærer rehabilitering og oppgradering av eksisterende anlegg og arealer. Tiltak i nærheten av der folk bor, og som vil komme mange til nytte, er prioritert. Det samme er videreføring av allerede igangsatte prosjekter. Å ta vare på eksisterende natur og grønnstruktur, og om mulig styrke denne og tilføre mer, ligger til grunn for alle tiltakene.

Behovslistene gjelder for fire år og det er kun tatt med tiltak innenfor Bymiljøetatens forvaltningsområder. Det vil gjøres en nærmere prioritering av tiltakene i forbindelse med Oslo kommunes budsjett. Gjennomføring av tiltak forutsetter at det settes av budsjettmidler, og det kan ikke legges til grunn at alle tiltak vil bli realisert.

Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget (vedlegg 3) oppsummerer relevant forskning og statistikk om bruk av friluftslivsanlegg, og hva natur og friluftslivsaktiviteter betyr for folks helse og trivsel. Kunnskapsgrunnlaget omtaler også føringer som er gitt i overordnede planer på nasjonalt og kommunalt nivå.

Friluftsanlegg som finansieres av andre aktører

I forbindelse med nye byggeprosjekter kan blågrønn infrastruktur, slik som turveier og parker, bli helt eller delvis finansiert og gjennomført av utbyggere. Oversikten (vedlegg 4) synliggjør friluftslivstiltak som inngår i avtaler mellom Oslo kommune og private, statlige og kommunale foretak, og som forventes realisert i perioden 2026–2035.

Prosess og medvirkning

Ved oppstart av arbeidet med behovsplanen høsten 2023 ble det arrangert to informasjonsmøter i regi av Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Oslo og Akershus. Her informerte Bymiljøetaten om planen. OOFs medlemsorganisasjoner og bydelenes samarbeidsutvalg for friluftsliv (FSU) og folkehelsekoordinatorer var til stede på møtene.

Bydelene kjenner behovene for tilrettelegging for friluftsliv, rekreasjon og opphold i sin bydel godt. I september 2023 ble bydelene derfor bedt om å komme med tidlige innspill gjennom å foreslå tre prioriterte tiltak de ønsket seg på Bymiljøetatens forvaltningsområder. Alle innspill er faglig vurdert av Bymiljøetaten, men ikke alle er tatt med i behovslistenene. Eksempelvis er forslag om oppgradering eller utvikling av bydelsanlegg ikke vurdert i denne omgang.

Forslag til behovsplanen ble lagt ut til offentlig høring i perioden 07.03–04.05.2025. I høringsperioden ble representanter fra bydelsadministrasjonene invitert til et informasjonsmøte hvor Bymiljøetaten orienterte om behovsplanen. Byråd for miljø og samferdsel og Bymiljøetaten deltok også på ett informasjonsmøte i regi av Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Oslo og Akershus hvor deres medlemsorganisasjoner deltok. Det kom inn 52 uttalelser i høringen.

Listene med tiltak som kan gjennomføres i kommende fireårsperiode for å nå målsettingene i behovsplanen har endret navn fra investeringsplan til behovsliste. Enkelte nye tiltak er lagt til og flere av tiltakene er slått sammen i mer omfattende tiltak som gir grunnlag for en mer kostnadseffektiv porteføljestyring.

Behovsplandokumentet er, på bakgrunn av høringsuttalelsene, oppdatert med mindre tekstlige presiseringer.

Videreutvikling av behovsplanen for byggesonen

Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026–2035 er begrenset geografisk til arealer som er i Bymiljøetatens forvaltning. Behovsplanen vil normalt rulleres hvert fjerde år, og ved neste rulling skal behovsplanen videreutvikles for å inkludere øvrige grøntarealer i kommunene, som for eksempel bydelsparker og eksisterende og planlagte grøntarealer i byutviklingsområder.

Flere ulike aktører gjennomfører tilretteleggingstiltak for friluftsliv i byggesonen, både kommunale, statlige og private aktører. I det videre arbeidet med utvikling av behovsplanen vil planen gi rammer for å tilrettelegge for friluftsliv på en helhetlig og koordinert måte, på tvers av aktører og forvaltere. Dette arbeidet må gjennomføres i samarbeid med andre etater, bydelene og frivillige organisasjoner i en bredere medvirkningsprosess.

Byrådet jobber også med å etablere flere «parkgater», der veier og gater får mer natur, trær og beplantning. Disse tiltakene omtales ikke nærmere i denne planen, men inngår i kommunens løpende arbeid med gateopprustninger og grønne bylivstiltak.

I videreutviklingen av behovsplanen skal det utarbeides tydeligere kriterier for hvilke tiltak som skal prioriteres. Det skal også kartlegges behov i byutviklingsområder og utarbeides en samlet oversikt over hvor i byen det kan bli mulig å få bidrag gjennom utbyggingsavtaler til etablering av friluftslivstiltak og grønnstruktur.

Behovsplanen skal synliggjøre og eventuelt avklare interessekonflikter i byens parker og friområder, der hvor grensene mellom friluftslivsaktivitet og annen utendørs aktivitet kan være uklare. Bymiljøetaten vil jobbe videre med koordinering av behovsplan for idrett og behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur for å avveie hvilke behov og type anlegg som skal prioriteres hvor.

En annen interessekonflikt som potensielt kan oppstå i parker er mellom friluftslivsaktivitet og uteoppholdsareal for skoleelever. For skoler som ligger nær parkareal, er det i enkelte tilfeller vist til dette arealet som kompenserende uteareal for skoler.

En tredje interessekonflikt i parker og friområder er knyttet til ulike arrangementer og hvilke konsekvenser dette har for nærmiljøet, særlig med tanke på støy og begrenset tilgang til nabolagsparker. Denne problemstillingen er ikke behandlet i denne behovsplanen, men vil bli et tema ved neste rulling av planen.

Kart over Oslo kommune som viser Marka, byggesonen, vassdrag, vann, fjorden og øyene.

2

**Om
friluftsliv**

Om friluftsliv

Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge. Alle sosiale lag av befolkningen deltar i stor grad i friluftslivet, og deltakelsen har en jevnere fordeling sammenlignet med den organiserte idretten.

De mest aktive friluftslivsutøverne er deler av befolkningen med høy inntekt og utdanning. Samtidig har friluftsliv en spesielt viktig rolle for delene av befolkningen som er minst fysisk aktive. Friluftsliv, og særlig å gå fottur i nærområdet, er den primære eller eneste formen for aktivitet som utføres av mange¹. Å øke det fysiske aktivitetsnivået for deler av befolkningen som er inaktive til å bli litt aktive, gir stor helsegevinst². Friluftsliv har derfor stor betydning for folkehelse, og økt friluftslivsaktivitet har betydelig verdi også i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Oslo har unike friluftsområder

Oslo har unike kvaliteter for friluftsliv og naturopplevelse, slik som Marka, fjorden og øyene, vassdragene, åsene og utsiktspunktene, og nasjonale kulturattraksjoner som blant annet Frognerparken. Topografiske og geografiske betingelser, og et klima som gir varme somre og kalde vintre, gir mulighet til å utøve en rekke forskjellige friluftslivsaktiviteter, som for eksempel padling, fisking, bading, skigåing og telting.

«Friluftsliv defineres som opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.»

Denne forståelsen av friluftsliv inkluderer også ferdsel, aktivitet og opphold i parker og grøntområder i byggesonen.

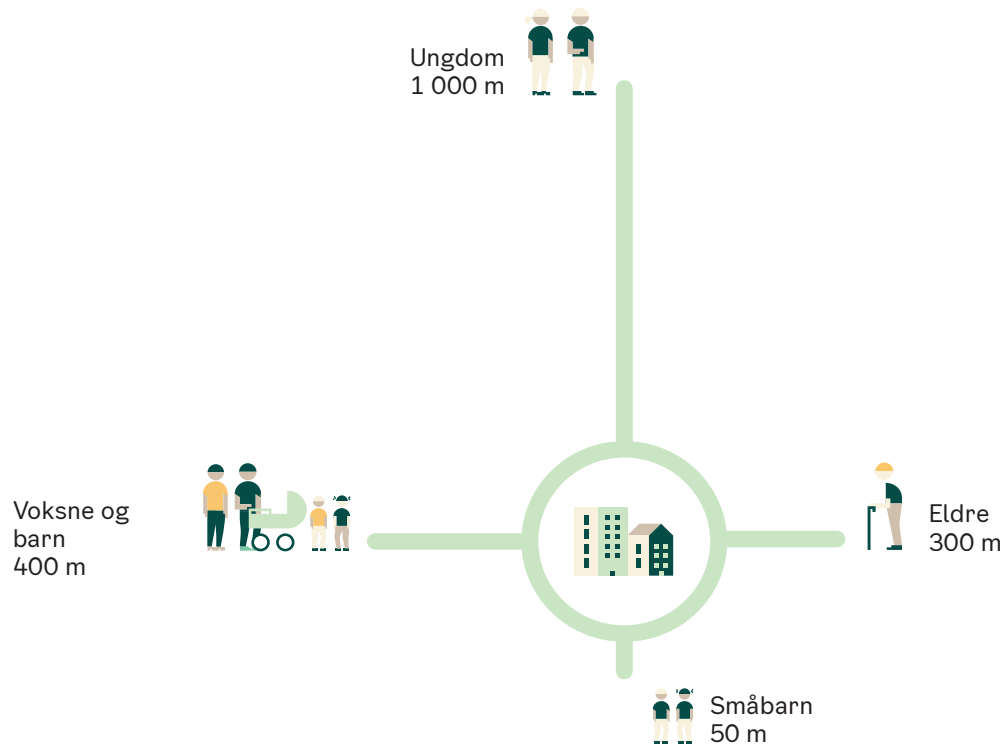
Meld. St. 18 (2015–2016)
Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet

Svartdalsparken, Bydel Gamle Oslo. Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

¹ Statistisk sentralbyrå: Friluftsliv i Norge. Status og historisk utvikling (2023) og Idrett og friluftsliv, levekårsundersøkelsen (2021)

² Helsedirektoratet: Vunne leveår og helsetapsjusterte leveår (DALYs) ved fysisk aktivitet (2024).

Forskjellige aldersgrupper har ulik aksjonsradius fra hjemmet, men det kan være stor variasjon innad i gruppene. Figuren er basert på illustrasjon i Sektorrapport om folkehelse 2021, Helsedirektoratet.

Friluftsliv der folk bor

Marka, fjorden, øyene og turveiene er kanskje de områdene flest forbinder med friluftsliv. Mange bor tett på Marka og har dette som sine nærnaturområder. For andre er det parker og friområder i nabolaget som er de nærmeste friluftslivsområdene. Nærnatur er naturen som befinner seg nær der folk bor. For alle brukergrupper er grøntområder i umiddelbar nærhet til hjemmet av stor betydning, og særlig viktig for barn, ungdom, eldre, mennesker med funksjonsnedsettelse og hundeeiere. Befolkningen bruker nærnaturen til rekreasjon, mosjon, sosialt samvær og restitusjon. I dag er ikke tilgangen på grønt- og rekreasjonsområder likt fordelt i byen. Behovsplanen legger vekt på at alle skal ha tilgang til områder for friluftsliv i sitt nabolag.

For barn gir lek og aktivitet i natur og grønne omgivelser unike muligheter for motorisk og kognitiv utvikling og øvelse i sosiale ferdigheter. Mange ungdommer opplever naturen og større grønne byrom som en arena fri for forventninger. For både unge og voksne er friluftsliv en motvekt til tiden som brukes foran en skjerm. Aktivitet i naturen er en kilde til velvære, mestringfølelse og fellesskapsopplevelser. Friluftsliv kan også vekke nysgjerrighet for naturens prosesser. Miljøengasjementet og økt forståelse av naturens verdi er vesentlige virkninger av friluftsliv.

Barrierer for friluftsliv

Friluftsliv er i utgangspunktet en aktivitet som kan utøves av alle. De fleste former for friluftsliv som omtales i denne planen, som å gå tur, oppholde seg i parker eller å bade, kan utøves mange steder, krever lite utstyr og kan gjøres når det passer den enkelte. Lett tilgang til parker og nærnatur er avgjørende for bred deltakelse i friluftslivet.

Mangel på lett tilgjengelige og attraktive natur- og grøntområder er en barriere for friluftsliv. Ikke alle Oslos innbyggere har trygg tilgang til rekreasjonsareal. I tillegg kan individuelle egenskaper, sosiale og fysiske faktorer også oppleves som barrierer og ha betydning for deltakelsen.

Tilgjengelighet, tilrettelegging og informasjon er viktig for bred deltakelse blant alle aldersgrupper og personer med funksjonsnedsettelse. Friluftslivstilbudet skal bidra til å øke befolkningens aktivitetsnivå, noe som vil gi positive fysiske og psykiske helseeffekter for Oslos befolkning og bidra til økt livskvalitet.

Natur- og kulturmiljøets rolle for friluftslivet

Den varierte, unike naturen i Oslo utgjør en viktig ressurs for friluftsliv. Naturen gir mange goder, også kalt økosystemtjenester. Trær, grønne områder og åpne vassdrag tar imot regn- og smeltevann, og forurensing. De gir le og skygge, og alt dette demper negative konsekvenser av klimaendringer og fortetting. Man kan si at de er med på å regulere de urbane økosystemene. Samtidig gir elv og sjø, skog og frodig vegetasjon oss positive opplevelser. Naturelementene er i stor grad det som gjør det attraktivt å bruke Marka, øyene, fjorden, parker og friområder. De gir både ro, og inspirerer til fysisk aktivitet.

Oslo har en unik geologi med kambrosilurbergarter som gir en helt spesiell flora. Dette bidrar blant annet til at Oslo er den kommunen i Norge med størst biologisk mangfold, men har også flest arter på både Rødlista³ og på Fremmedartslista⁴. Dette innebærer at naturmangfoldet mange steder er truet, blant annet på grunn av påvirkning fra uønskede fremmede arter⁵. Oslo har også en rekke forekomster av truede naturtyper som finnes få andre steder i landet. Disse har kommunen et nasjonalt ansvar for å ivareta.

Tilrettelegging for friluftsliv og bruk av naturområder kan i en del tilfeller være i konflikt med bevaring av viktige naturverdier. Dette gjelder både på land og i vann. Bruk av naturen er viktig for naturopplevelse, og for å øke forståelsen for ivaretagelsen av natur. Tilretteleggingen må gjennomføres slik at belastningen på naturen er minst mulig. Samtidig er det ofte samsvar mellom det som er ønskelig for økologien og for friluftslivet; nemlig sammenhengende nettverk av grønne områder, og enkeltområder preget av frodig og variert vegetasjon.

Naturen i Oslo kommune er også i stor grad kulturmiljø og kulturlandskap, og den er sterkt preget av menneskelig bosetting og aktivitet i uminnelig tid. Dette er berikende, og i mange tilfeller også bærende, for de kvalitetene områdene har for friluftslivet. Mange områder er også anlagt med en landskapsarkitektur og et innhold som reflekterer sin tid. Kultur- og kulturlandskapshensyn vil i svært mange tilfeller spille godt og berike natur og friluftsliv, men tidvis vil det også være målkonflikter mellom kulturmiljøhensyn og enten natur- eller friluftslivshensyn.

Hensynet til viktige natur- og kulturminneverdier skal tillegges stor vekt i planlegging og gjennomføring av tilrettelegging for friluftsliv, og gi føringer for hvor og hvordan tiltak kan realiseres. Tilrettelegging for bruk av naturen i form av turveier og stier kan bidra til å kanalisere ferdselen bort fra de mest sårbare områdene. All tilrettelegging må tilpasses og gjennomføres på en måte som ikke forringer natur- og kulturverdier.

«Økosystemtjenester er definert som goder, tjenester eller produkter som naturen gir menneskene. Begrepet brukes særlig innen naturforvaltning, og er et redskap for å beregne den økonomiske verdien av naturen og omtale dens tjenester.»

Store norske leksikon

³ Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som kan ha en risiko for å dø ut fra Norge (Artsdatabanken).

⁴ Fremmedartslista er en oversikt over hvilken økologisk risiko fremmede arter utgjør i naturen (Artsdatabanken).

⁵ Organismer som sprer seg utenfor sine naturlige leveområder eller som utvider sin forekomst på en måte som fortrenger andre arter eller ødelegger deres habitat. Dette kan for eksempel skyldes menneskelige handlinger eller klimaendringer (Store norske leksikon).

Ved planlegging, rehabilitering og tilrettelegging av ferdselstraseer, herunder vurdering av plassering i terrenget, bredde og dekke, skal hensynet til det uorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst.

Overordnede mål og føringer

Nasjonale mål og føringer legger vekt på å styrke friluftslivet i nærmiljøet slik at alle skal kunne være fysisk aktive og oppleve naturen, også i hverdagen. Det skal være en lav terskel for å ta del i friluftsliv og det er et mål å legge til rette for at flest mulig får et aktivt friluftsliv, og kan utøve friluftsliv jevnlig. Barn, unge og personer som er lite fysisk aktive er prioritert i statens friluftslivsarbeid. Dette kommer frem blant annet i stortingsmeldingen «Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet (Meld. St. 18, 2015–2016)», i regjeringens «Handlingsplan for friluftsliv (Klima- og miljødepartementet, juli 2018)» og «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv (Klima- og miljødepartementet, mars 2021)».

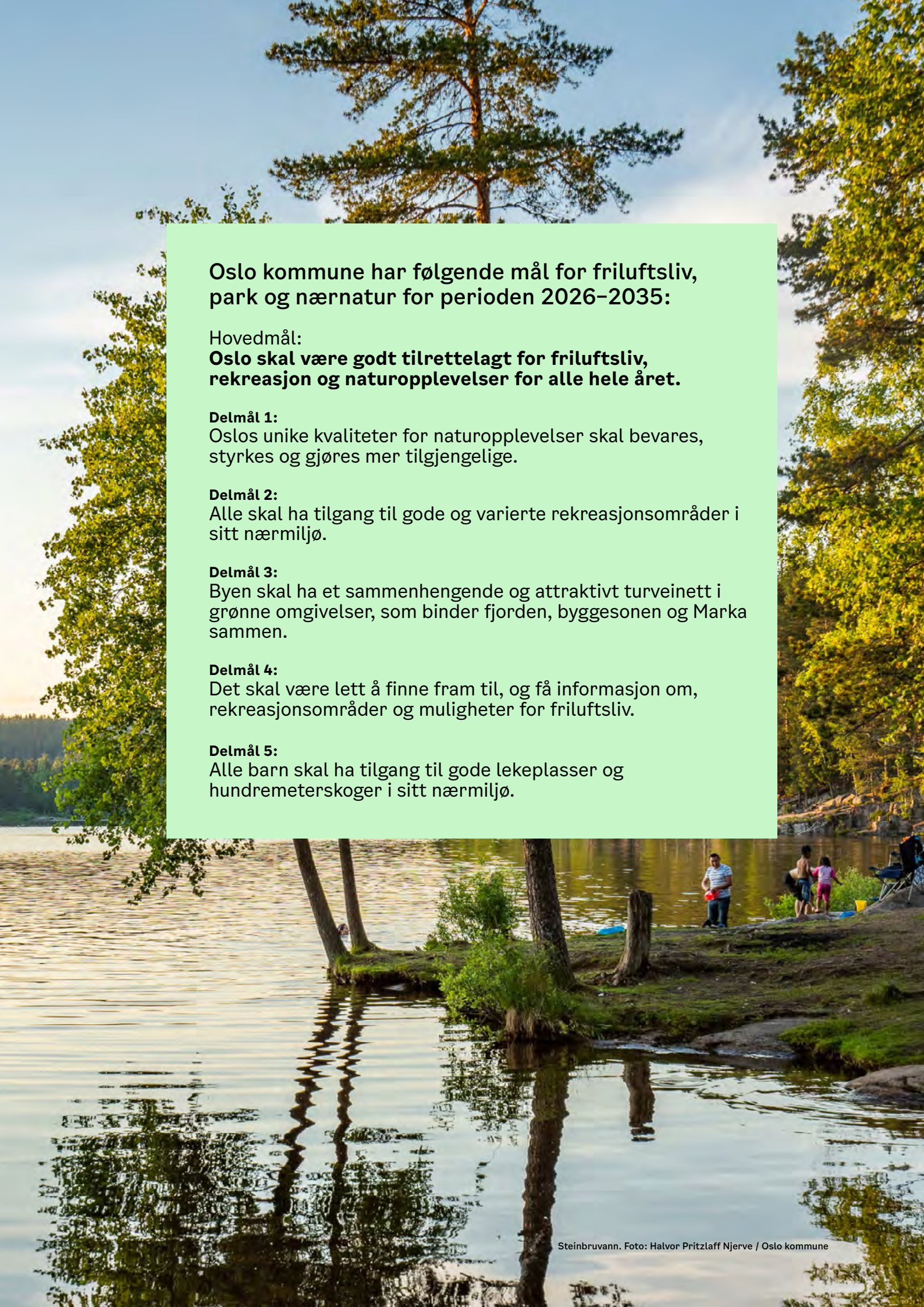
Friluftsliv trekkes også fram som sentralt virkemiddel i «Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar» og i «Folkehelsestrategi for Oslo 2023–2030». Folkehelsemeldingen sier at naturen er en god arena for mosjon, og sosial kontakt og fellesskap. Naturopplevelse bidrar til god psykisk helse og livskvalitet. Regjeringens mål er friluftsliv for alle med høy deltakelse blant alle aldersgrupper og i alle deler av befolkningen. For å oppnå dette er det nødvendig med både attraktive friluftslivsområder og tilbud om friluftslivsaktiviteter i regi av lag og foreninger. Kommunene har et lovpålagt ansvar for folkehelsearbeidet, og skal iverksette nødvendige tiltak for å møte de lokale folkehelseutfordringene. I Oslohelsa 2023⁶ pekes sosial ulikhet, psykisk helse og livskvalitet, økende eldrebefolkning, tilknytning til arbeidsliv, bo- og nærmiljø og klima og miljøendringer ut som hovedutfordringene i Oslos folkehelsearbeid. Attraktiv og tilgjengelig natur og blågrønne områder over hele byen er et av målene i «Folkehelsestrategi for Oslo».

Kommunene har ansvar for utviklingen av fysiske arealer, og har dermed en nøkkelrolle i å realisere nasjonale forventninger og mål på friluftslivsområdet. Gjennom kommuneplanen settes målene for kommunen som helhet og i kommuneplanens arealdel defineres den overordnede arealdisponeringen i kommunen. Kommuneplanen er derfor viktig for behovsplanen fordi den både setter mål for feltet og fordi den kan sikre arealer for friluftsliv. Videre åpner kommuneplanen for at det kan stilles rekkefølgekrav til at grønnstruktur skal være etablert før utbyggingen av et område kan finne sted. Utover dette sikrer ikke kommuneplanen at det faktisk etableres anlegg for friluftsliv.

Kommuneplanens samfunnsdel med byutviklingstrategi 2025 «Sammen skaper vi verdens beste by», ble vedtatt av bystyret 30. april 2025. Behovsplanens mål er forankret i kommunemål 2, Oslo er grønn og levende, og kommunemål 1, Oslo gir alle like muligheter til å lære, utvikle seg og leve gode liv. Kommunemål 2 gir føringer om at Oslo skal gi mer plass til natur i byen og ta vare på Osломarka og Oslofjorden. Kommunemål 1 gir føringer om at barn og unge skal oppleve trivsel og mestring, at Oslo skal jobbe for folkehelse og livskvalitet, og skape gode nabolag og byrom.

Behovsplanen for friluftsliv, park og nærnatur, med tilhørende behovslistene, synliggjør kommunens prioriteringer og er et verktøy for å realisere nasjonale og kommunale mål på friluftsområdet. Oslo kommune har en rekke strategier og handlingsplaner som setter rammer for arbeidet med tilrettelegging for friluftsliv i Oslo. Disse er beskrevet i Kunnskapsgrunnlaget.

⁶ Oslohelsa gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer for Oslo kommunes befolkning. Utgis av Oslo kommune Helseetaten.

Oslo kommune har følgende mål for friluftsliv, park og nærnatur for perioden 2026–2035:

Hovedmål:

Oslo skal være godt tilrettelagt for friluftsliv, rekreasjon og naturopplevelser for alle hele året.

Delmål 1:

Oslos unike kvaliteter for naturopplevelser skal bevares, styrkes og gjøres mer tilgjengelige.

Delmål 2:

Alle skal ha tilgang til gode og varierte rekreasjonsområder i sitt nærmiljø.

Delmål 3:

Byen skal ha et sammenhengende og attraktivt turveinett i grønne omgivelser, som binder fjorden, byggesonen og Marka sammen.

Delmål 4:

Det skal være lett å finne fram til, og få informasjon om, rekreasjonsområder og muligheter for friluftsliv.

Delmål 5:

Alle barn skal ha tilgang til gode lekeplasser og hundremeterskoger i sitt nærmiljø.

3

Marka, øyene og fjorden

Friluftsliv i Marka, på øyene og på fjorden

Om lag to tredjedeler av Oslos areal ligger i Marka, som utgjør en uvurderlig ressurs for friluftslivet i kommunen. Øyene og fjorden gir muligheter for naturopplevelse og aktiviteter ved og på sjøen, slik som bading, fiske, padling, seiling, roing, bruk av SUP-brett (stand up paddle) og motorbåt.

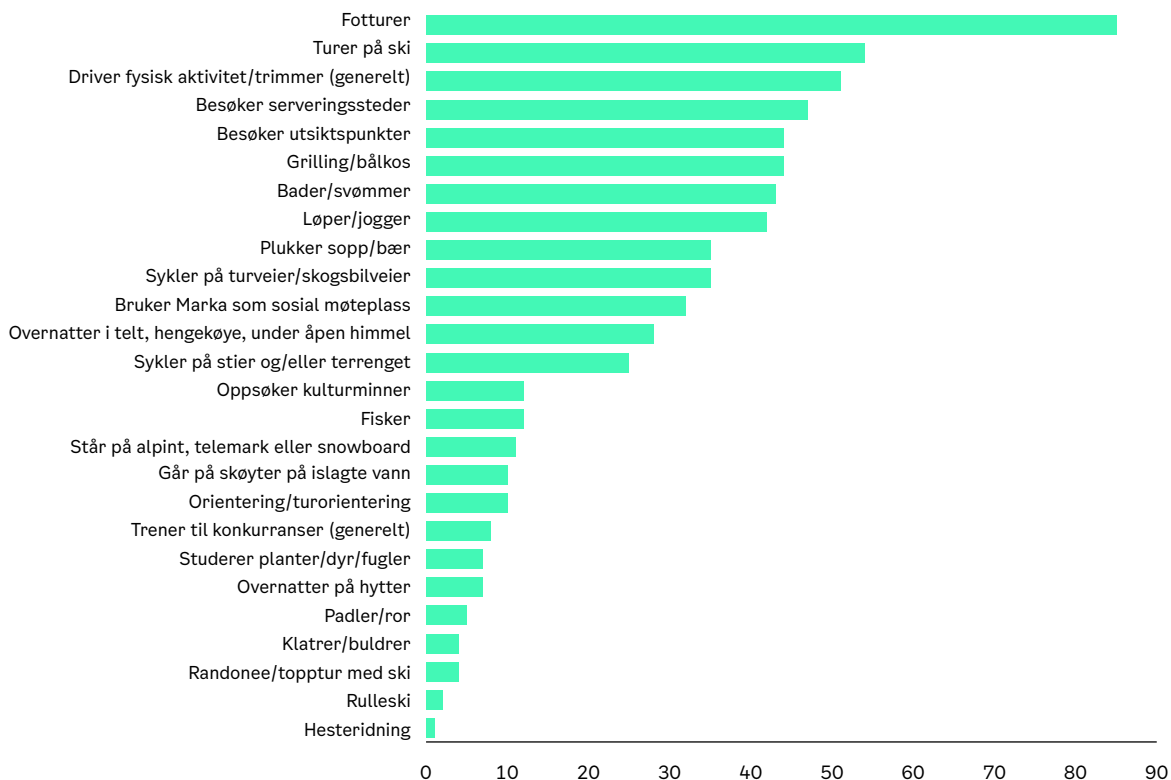
Marka

Oslo er omkranset av Marka. Det er ikke mange andre hovedsteder som kan skilte med et rekreasjonstilbud på lik linje med Marka – bare en kort t-banetur fra sentrum. Marka er hjem til utallige dyr, planter, fugler og kryp og representerer en unik verdi for både naturen og friluftslivet.

Marka brukes på mange ulike måter. Blant de mest vanlige aktivitetene er fotturer, skitur, trening, besøk på serveringssteder eller utsiktspunkt, båtkos og bading.

Mer enn 80 % oppgir at de bruker Marka en eller flere ganger i året. Fire av ti bruker Marka en gang i uken eller oftere.

Markaundersøkelsen 2021

Oversikt over hvordan Marka brukes til ulike aktiviteter. Respondentene (7462 innbyggere i Oslo kommune over 18 år) i undersøkelsen ble bedt om å krysse av for alle aktivitetene de hadde gjort i løpet av det siste året.

Kilde: Markaundersøkelsen 2021.

Status

Kommunens skogsdrift i Marka har de siste årene blitt lagt om til selektiv hogst på naturens og friluftslivets premisser. I Østmarka ble det i 2023 opprettet nasjonalpark og et nytt verneområde for friluftsliv. I disse områdene drives det ikke hogst, annet enn med formål om naturrestaurering eller skjøtsel.

48 % av skogen Oslo kommune eier er vernet.

Foto: Liz Palm / Oslo kommune

De viktigste tilretteleggingstiltakene for friluftsliv kommunen gjør i Marka er å vedlikeholde skogsbilveier, skiløyper, stier, sportsstuer (markastuer) og badeplasser, samt tilby rimelig utleie av hytter til frivillige organisasjoner. Kommunene eier elleve sportsstuer hvor det er servering. Vedlikehold av bygninger og infrastruktur som turveier blir i hovedsak finansiert gjennom driftsmidler fra kommunen.

Det legges til rette for fiskeing i et stort antall vann i Marka gjennom salg av fiskekort og utsetting av fisk. Dette arbeidet ivaretas av Oslomarkas Fiskeadministrasjon med økonomisk støtte fra kommunen. Om vinteren preparerer Oslo kommune og Skiforeningen et stort løypenett for langrenn. Siden koronapandemien har kommunen også brøytet for turskøyting på Nøklevann, Sognsvann og Steinbruvann, noe som har blitt tatt svært godt imot av befolkningen.

Oslo kommune eier bygninger i Marka som leies ut til frivillige organisasjoner. Den Norske Turistforening (DNT) Oslo og Omegn leier seks av disse bygningene. Disse er ubetjente hytter privatpersoner kan leie. I 2024 var det totalt 5 533 overnattinger på DNT Oslo og Omegn sine hytter. Enkelte speiderforeninger leier også hytter i kommuneskogen.

Kommunen eier elleve sportsstuer (Markastuer). Disse drives etter avtale med Bymiljøetaten av privatpersoner, men kommunen har ansvaret for bygningsmassen. Dette innebærer regelmessig behov for vedlikehold og rehabilitering av bygg og investering i anlegg. Mange innbyggere etterspør nye serveringssteder i Marka, men kommunen har få egnede lokaler tilgjengelig i

passee avstand fra utfartssteder, der nødvendig varelevering kan gjennomføres. Bymiljøetaten drifter flere kommunale besøksgårder. Bogstad og Sørli ligger i Marka og er populære besøksmål.

Utfordringene i Marka er i hovedsak relatert til økt befolkningsvekst og forventede klimaendringer fremover. Befolkningsvekst og økt bruk fører til mer slitasje på blant annet stier og veier. Hyppigere og kraftigere nedbør gjør skade på eksisterende infrastruktur. En annen utfordring er å hindre ytterligere spredning av fremmede arter med høy økologisk risiko.

Bystyret har de senere årene vedtatt reguleringsplaner for å tilrettelegge for friluftsliv og tilbakeføre natur i det tidligere pukkverket på Huken og på tidligere søppelfylling på Grønmo, som begge ligger innenfor Markagrensa. Det er kostbart og tidkrevende å få gjort om og tilrettelagt for friluftsliv i disse områdene. På Huken har det vært nødvendig med omfattende arbeid for å bekjempe uønskede fremmede arter. Dette arbeidet vil fortsette i mange år fremover. Bymiljøetaten er i gang med å utrede bekkeåpning på Huken. På Grønmo er det delvis tilrettelagt med turveier og gress.

Behov

For at Marka skal opprettholde sin attraktivitet, er det viktig at Oslo kommune rehabiliterer og vedlikeholder eksisterende infrastruktur. Dette gjelder turveier, stier, bygninger, toaletter, utsiktstårn, badebrygger og andre innretninger. Pågående og forventede klimaendringer stiller krav til mer robuste anlegg. Det kan blant annet bli behov for bedre underlag for skiløyper, flere klopper i tre over mindre bekker og fuktige partier, samt bordganger på stier. Høyere vintertemperaturer kan gjøre at skiløyper må legges om for å få gode nok snøforhold, og at løypene må vedlikeholdes hyppigere enn før.

Korketrekkeren har vært et populært friluftsliv- og aktivitetstilbud siden tidlig på 1900-tallet. Anlegget er ikke tilpasset dagens raske kjelker og akebrett. Bakken er enkelte steder bratt og svingete, og det har vært flere uhell der folk har skadet seg. Sesongen er også noe begrenset på grunn av klimaendringer og solutsatt beliggenhet. Det er behov for å tilpasse bakken til dagens utstyr og klima slik at det blir tryggere å bruke anlegget⁷. Utredning av alternativer for oppgradering av akebakken av sikkerhetsmessige grunner foreslås som tiltak i behovslisten. Oppgraderingen vil kunne omfatte noe endring av eksisterende trasé, og det vil i så fall kreve reguleringsplan.

Mange foretrekker å bruke turveiene fremfor turstiene i Marka. Det er behov for enkelte nye korte turveistrekninger, blant annet for å skape muligheter for flere rundturer og mer effektiv løypekjøring. Det er ønskelig å lage gode sammenhengende turtraseer ut fra der folk bor. Målgruppene for disse traseene er blant annet tursyklister, gående og løpende med barn i vogn, personer med funksjonsnedsettelser og andre som føler seg tryggere på grus enn på sti.

Ved planlegging, tilrettelegging og rehabilitering av ferdselstraseer, herunder vurdering av plassering i terrenget, bredde og dekke, skal hensynet til det uorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst.

Markaundersøkelsen fra 2021 viser at folk ønsker mer informasjon fra kommunen om turmuligheter. Mange, spesielt eldre, ønsker også flere offentlige toaletter og sittemuligheter.

⁷ Bystyrets vedtak i sak 73/24, 20.03.2024.

I 2024 svarte 37 % at de i løpet av siste året hadde besøkt en av byens øyer, og 7 % svarte at de hadde brukt fjorden til aktiviteter som padling og roing.

Bymiljøundersøkelsen 2024

Det er ulike syn blant brukere på om og hvordan Marka skal tilrettelegges for aktivitet. Noen ønsker minst mulig tilrettelegging, mens andre vil ha egne anlegg for spesielle idretter, for eksempel terreng- og stisykling. Kommunen må løpende vurdere hvordan det skal prioriteres mellom ulike ønsker. Eventuelle investeringer må til enhver tid være forenelig med markaloven, og hensynet til naturen og friluftslivet skal veie tyngst. Generelt er det mer tilrettelagt med for eksempel lysløyper nærmere bebyggelsen enn lenger inn i Marka.

Øyene

Øyene i Oslofjorden er viktige rekreasjonsområder for Oslos befolkning. I Oslo kommune ligger øyene Hovedøya, Gressholmen/Rambergøya/Heggholmen, Bleikøya, Nakholmen og Lindøya. I tillegg eier Oslo kommune Langøyene, Husbergøya og Skjælmholmene i Nesodden kommune, mesteparten av Håøya samt Askholmene i Frogn kommune, og mesteparten av Kjøholmen i Bærum kommune. Bleikøya, Lindøya, Nakholmen og Heggholmen er eid av staten. De landfaste øyene Ormøya, Malmøya og Ulvøya har boligbebyggelse, men blir også mye besøkt av Oslos befolkning til turgåing, fisking og bading.

Kyststier, badeplasser, kystledhytter forvaltet av Oslofjordens Friluftsråd, DNT-hytter, småbåthavner, gjestehavner og fortøyningsplasser er viktige anlegg for friluftslivet ved fjorden og på øyene. Kyststier og badeplasser på fastlandet omtales i kapittel 4 Friluftsliv i byggesonen.

Status

Øyene har en svært rik flora og fauna, spesiell geologi og mange kulturminner som er viktige å ta vare på. Noen øyer, slik som Nordre og Søndre Skjælmholmene, er naturreservater der det er ferdselsforbud i sjøfuglenes hekketid, og ellers ikke ønskelig med økt ferdsel eller tilrettelegging. På øyene er det mange verdifulle områder med naturtypene slåttemark og åpen grunnlendt kalkmark. Disse naturtypene er utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven. Særlig åpen grunnlendt kalkmark er svært sårbar for slitasje.

I sommerhalvåret legger kommunen til rette for besøkende på øyene gjennom blant annet å drifte toalettanlegg, rydde badeplasser og tømme avfall. Kommunen driver skjøtsel av grøntarealene og bekjemper uønskede fremmede arter. Utfordringene på øyene er særlig knyttet til sanitærforhold, hærverk, forsøpling og ordensforstyrrelser, samt tråkk og slitasje på viktige naturtyper og kulturminner.

Reiser til øyene skjer med rutebåt, fritidsbåter og kajakk. Antall besøkende med rutebåt gir en god indikasjon på hvor mye øyene besøkes av befolkningen. I 2024 hadde Ruter mer enn 1,1 millioner passasjerer på fergene til Hovedøya, Nakholmen, Bleikøya, Lindøya, Gressholmen og Langøyene. Det var 3 356 personer som tok rutebåt til Håøya. Bymiljøetaten observerer at de fleste som besøker Håøya kommer med egen båt.

Oslo kommune har gjennomført en stor satsning på flere av de kommunalt eide øyene de siste årene for å bedre friluftstilbudet for byens befolkning. På Gressholmen har det blitt anlagt en universelt utformet turvei fra fergeleiet til DNT Oslo og Omegns maritime friluftssenter. Langøyene har gjennomgått en omfattende rehabilitering. Det er opprettet flere nye toaletter, dusjer, strandvolleyballbaner, badebrygger og en kiosk, slik at stedet har blitt attraktivt for flere brukergrupper.

Husbergøya blir mye brukt som leirsted for skoler i Bydel Gamle Oslo. Det er ikke vann eller avløp på øya. Vann og septik må derfor fraktes inn og ut med båt.

På Håøya har kommunen pusset opp bygninger, og det har blant annet blitt opprettet en kafé. Nye brygger har gjort det lettere å besøke Håøya med fritidsbåt. Vannforsyningen kommer fra en lokal brønn og dekker bare behovet til kommunens drift, kafeen og geitebondens virksomhet. Det er ikke avløpssystem tilgjengelig, og septik må derfor fraktes ut med båt. Strømmen som brukes på øya kommer fra solceller og dieselaggregat.

Hovedøya. Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

Behov

På flere av øyene er det forurensede masser som bør saneres for å tilrettelegge bedre for bading, aktivitet og opphold. Det er et generelt behov for mer vedlikehold av eldre brygge- og kaianlegg for å sikre trygg ferdsel og tilgjengelighet til fjorden. Noen steder er det behov for å fjerne gamle anlegg. Det er behov for flere toaletter, særlig på Husbergøya.

Det er behov for bedre infrastrukturløsninger på Håøya. Etablering av lokale infrastrukturløsninger for energiforsyning, vann, renseanlegg, toalettanlegg og septik må løses fortløpende etter behov.

Fjorden — aktivitet og ferdsel

Status

Oslo kommune tilrettelegger for friluftsliv på fjorden ved blant annet å leie ut areal til båtforeninger og hytter til frivillige organisasjoner.

Det er populært å padle kajakk, og turpadling er en aktivitet som øker i omfang i Oslofjorden. Bymiljøetaten har etablert en kajakkbrygge på Hovedøya der alle kan legge til. DNT Oslo og Omegn tilbyr kajakkutleie blant annet på Langøyene og Sørenga, og arrangerer kurs og organiserte turer.

Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

Kommunen inngikk i 2022 avtale med Nordstrand IL om leie av bygg i Mosseveien 169B hvor det skal legges til rette for padling for mange brukergrupper. Kommunen planlegger å merke kommunale eiendommer i strandsonen, slik at flere kan legge til med kajakk og raste på disse stedene. Gjennom Padleledprosjektet til Norges Padleforbund tilrettelegges det for overnatting for kajakkpadlere i Oslofjorden.

Det er også attraktivt å bruke små og store motor- og seilbåter, og mange har båtene sine liggende i båthavner hvor båtforeningene leier grunn av kommunen. Enkelte båtforeninger tilbyr også gjesteplasser til besøkende. Det er lange ventelister for fast båtplass i disse båthavnene. Utredningen «Tilrettelegging for småbåter i Oslo (2023)», utarbeidet av Småbåtutvalget⁸ peker på muligheter for noe fortetting innenfor eksisterende småbåthavner for å øke antallet tilgjengelige båtplasser. Bystyret har vedtatt⁹ å omregulere et kommunalt areal til byutvikling på Karenslyst i Bestumkilen, som i dag brukes til lagring av 1500 småbåter på land om vinteren, og 120 båtplasser i sjø. Det ligger inne en rekkefølgebestemmelse i områdereguleringen om at båtopplag og småbåtplasser må være sikret flyttet før utvikling av Karenslyst.

Bymiljøetaten har vurdert mulighetene for å etablere småbåthavner på Ljansbruket og Sørengautstikkeren øst. Anlegg på Ljansbruket har vært en del av et større utviklingsarbeid for rekreasjonsområdene mellom Fiskevollbukta og Ingierstrand. Småbåtanlegget på Ljansbruket er inntil videre tatt ut av dette prosjektet etter vurdering av anleggets omfang og konsekvenser. For Sørengautstikkeren øst foreligger et forprosjekt, se omtale under delkapittel Friluftsliv i fjordbyen.

⁸ Småbåtutvalget er et rådgivende utvalg for byrådet og samarbeidsorgan mellom kommunen og de båtforeningene som har havneplasser på kommunal grunn.

⁹ Bystyrets vedtak i sak 332/23 i møte 27.09.2023. Områderegulering for Skøyen ble den 09.10.2023 oversendt Statsforvalteren i Oslo og Viken for videre oversending til Kommunal- og distriktsdepartementet for stadfesting. Planen har ikke rettsvirkning før departementet har stadfestet den.

Båtdelingsordninger og båttutleie kan gjøre det mulig for flere å bruke småbåt. For motorbåter og seilbåter er det i dag usikkerhet rundt markedet for denne type ordninger, mens det allerede finnes etablerte utleieløsninger for kajakk.

Miljøtilstanden i Oslofjorden har de senere årene fått økt oppmerksomhet, både nasjonalt og lokalt. Regjeringen vedtok i 2021 «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv». Eksisterende småbåttbruk og småbåthavner medfører press på sårbar marin natur, og både båtpuss og tømning av septik gir uønsket forurensning i fjorden. Regjeringen vedtok 01. juli 2024 et forbud mot tømning av båtseptik i Oslofjorden. Oslo kommune har allerede fire tømmestasjoner som kan benyttes gratis til tømning av kloakk fra båt. Vann- og avløpsetaten skal ivareta kommunens ansvar på dette området, og påse at det eksisterer et tilstrekkelig antall mottak i Oslo kommune.

Uregulert oppankring av båter gjennom utlegg av private moringer langs fjorden har tiltatt de siste årene. Dette kan være til ulempe for andre brukere av sjøområdet. Det hindrer ferdsel og fremkommelighet i sjø. Enkelte av båtene er i så dårlig forfatning at de representerer en miljørisiko og fare for forurensning. Det er ofte vanskelig for kommunen å finne frem til eierne av disse båtene. Bymiljøetaten har sammen med Oslo havn KF gjennomgått og vurdert aktuelle rettslige virkemidler som kommunen kan bruke for å unngå at båter synker og skader kommunens strand- og sjøområder, og på den måten påfører ulempe for andre brukere av disse viktige rekreasjonsområdene.

Behov

Det er stor etterspørsel etter å kunne lagre kajakk i strandsonen både for privatpersoner, og for deling og utleie¹⁰. Med hensyn til å tilrettelegge for ulike båtdelingsordninger for motorbåter og seilbåter, er kommunens eventuelle rolle å prioritere utleie av arealer langs sjøen til dette formålet. En eventuell etablering av nye gjesteplasser for båt på øyene må utredes nærmere og det må blant annet avklares hvilke infrastrukturbehov som i så fall kreves. Det må også vedtas finansiering, dersom kommunen skal påta seg et ansvar i den forbindelse. Gjesteplasser i sentrum er omtalt i delkapittel Friluftsliv i Fjordbyen.

Dersom andre grupper enn de som tar ferge til Langøyene skal kunne bruke øya, er det behov for en gjestebrygge i nærheten av fergeleiet på øya. Hvis dette tiltaket prioriteres, vil øya også bli mer tilgjengelig utenfor fergens rutetider. Det går kun ferge til Langøyene i sommerhalvåret, og i periodene april-juni og september-oktober går fergen bare på lørdager og søndager.

Byrådet har varslet at de vil utarbeide en småbåtplan som skal sikre et båtliv og aktivitet ved utbygging ved fjorden og vil gå nærmere inn på flere av de ovennevnte temaene i denne.

¹⁰ Friluftsbukt av strandsonen og Oslofjorden, Norges Idrettshøgskole 2024. Nærmere omtalt i Kunnskapsgrunnlaget.

Overnattingshytter og aktivitetssentre ved fjorden

Status

På øyene har kommunen pusset opp flere bygninger de siste årene som nå er leid ut til frivillige organisasjoner. Oslofjordens Friluftsråd leier ut syv kystledhytter som Oslo kommune eier på henholdsvis Hovedøya, Håøya, Kjeholmen og ved Bunnefjorden. DNT Oslo og Omegn har fire overnattingshytter på Langøyene, ved Bunnefjorden og Gressholmen. Overnatting på hyttene ved det nye maritime friluftssenteret på Gressholmen var særlig populært i 2024 med totalt 4 862 overnattinger.

Behov

Mange frivillige organisasjoner ønsker å leie kommunale bygg ved fjorden til overnattingshytter og aktivitetssentre, men det er begrenset hvor mange bygninger som er tilgjengelige for utleie. Flere organisasjoner ønsker også plass til å lagre utstyr for ulike maritime aktiviteter, slik som fridykking og svømmeopplæring. Muligheten til å innfri disse ønskene avhenger av hva som blir tilgjengelig for utleie av kommunale bygg langs sjøen. Oslo kommune vurderer alltid mulighetene for å leie ut slike ledige bygg til frivillige organisasjoner, når dette er aktuelt. Dersom nye bygg blir tilgjengelige i planperioden, må fremtidig bruk vurderes før utlysning kan skje. Mange kommunale bygg er i dårlig stand, og det kan være behov for rehabilitering og oppgradering før disse eventuelt kan leies ut. Ved utleie kan kommunen også vurdere om leietaker skal tilbys avtale mot vilkår om å istandsette aktuelle bygninger.

Antall overnattinger
(gjestedøgn) i 2024:

4 960 overnattinger
på kystledhyttene til
Oslofjordens Friluftsråd.

7 068 overnattinger på
DNT-hyttene ved sjøen.

DNT-hytter på Gressholmen. Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

4

Friluftsliv i byggesonen

Friluftsliv i byggesonen

I byggesonen forvalter Bymiljøetaten rundt 500 parker, friområder, badestrender og grønne korridorer med turveier. I tillegg forvalter bydelene og andre kommunale etater og foretak en rekke anlegg som benyttes til friluftsliv og rekreasjon. I behovsplanen omtales primært arealene som Bymiljøetaten forvalter.

Den fremskrevne befolkningsveksten i Oslo varierer mye mellom de ulike bydelene, og antas å bli størst i bydelene Bjerke, Ullern og Søndre Nordstrand. I de delene av byen der befolkningsvekst og byutvikling vil føre til endret eller mer intensiv arealbruk enn dagens situasjon, kalles området et «utviklingsområde» i kommuneplanen.

I utviklingsområdene vil det være et stort behov for nye parker og andre rekreasjonsarealer. Blågrønn infrastruktur, slik som turveier, åpne bekker og parker, kan finansieres av kommunen selv eller finansieres, og eventuelt bygges, av utbyggere i forbindelse med nye byggeprosjekter.

Befolkningsframskrivninger viser også at befolkningen i Oslo gradvis blir eldre, og at denne tendensen er merkbar også i behovsplanperioden. Dette vil påvirke tilretteleggingsbehovene fremover, særlig i byggesonen.

I dette kapitlet omtales ulike typer arealer og anlegg for friluftsliv i byggesonen: parker og friområder, lekeplasser, hundremeterskoger, turveier, badeplasser, strandsonen og aktivitetsområder langs kaifronten i Fjordbyen. Flere offentlige toaletter er et gjennomgående behov i hele byggesonen og omtales derfor i et eget delkapittel.

Parker og friområder

Parker og friområder er en viktig del av nærnaturen der folk bor og oppholder seg. Disse grøntområdene utgjør mesteparten av grønnstrukturen i byen og er tilrettelagt for rekreasjon, opphold, lek og aktivitet. Parkene har ulik karakter og bidrar til å gi nærområdene identitet og særpreg.

Byggesonen er den delen av Oslo kommune som ligger mellom Marka og fjorden, og hvor den aller største delen av byens befolkning bor.

79 % av byens innbyggere oppgir at de har brukt en av byens parker i løpet av de siste 12 månedene.

Bymiljøundersøkelsen 2024

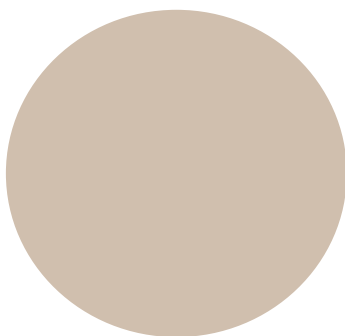

Stovnertårnet, Bydel Stovner.
Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

I revidert budsjett 2024 satte Byrådet av 40 millioner kroner til planlegging og prosjektering av parker, og etablering og oppgradering av nye grøntområder. Videre satte Byrådet i 2025 av en årlig investeringspott på 40 millioner til å bygge ut nye parker og mer nærnatur, med en foreslått økning til 60 millioner fra og med 2026. Parkmidlene benyttes blant annet til oppgradering av St. Hanshaugen park, forvaltningsplan for Akerselva, forprosjekt for rehabilitering av Bjølsenfossen, forprosjekt for å utvide og utvikle parkarealene i Tøyenparken, forprosjekt for parkgate i Nedre Hegdehaugsveien, Advokat Dehlis plass og oppgradering av eksisterende parker og nærnatur. Høsten 2025 er det etablert parkgate i Seilduksgata og våren 2026 vil det bygges en mikropark i Løvenskiolds gate.

Status

Bymiljøetaten har siden 2018 kartlagt vedlikeholdsetterslepet i sine parker og friområder i byggesonen¹¹. Befolkningsvekst gir økt bruk av parker og friområder og fører til større slitasje. Fortetting og mindre privat uteoppholdsareal pr. nye bolig samt lite uteareal til skoler og barnehager, gjør at bruken forventes å øke ytterligere fremover. Høy byggeaktivitet fører også til at parker og friområder brukes av entreprenører til rigg- og anleggsområder. Hyppigere og mer intenst regn medfører også ofte betydelig skade.

Frognerparken. Foto: Stian Raa / Oslo kommune

¹¹ Kartlegging av parker og byrom 2024, Bymiljøetaten. Kartlegging utført ved bruk av programvaren multiMap.

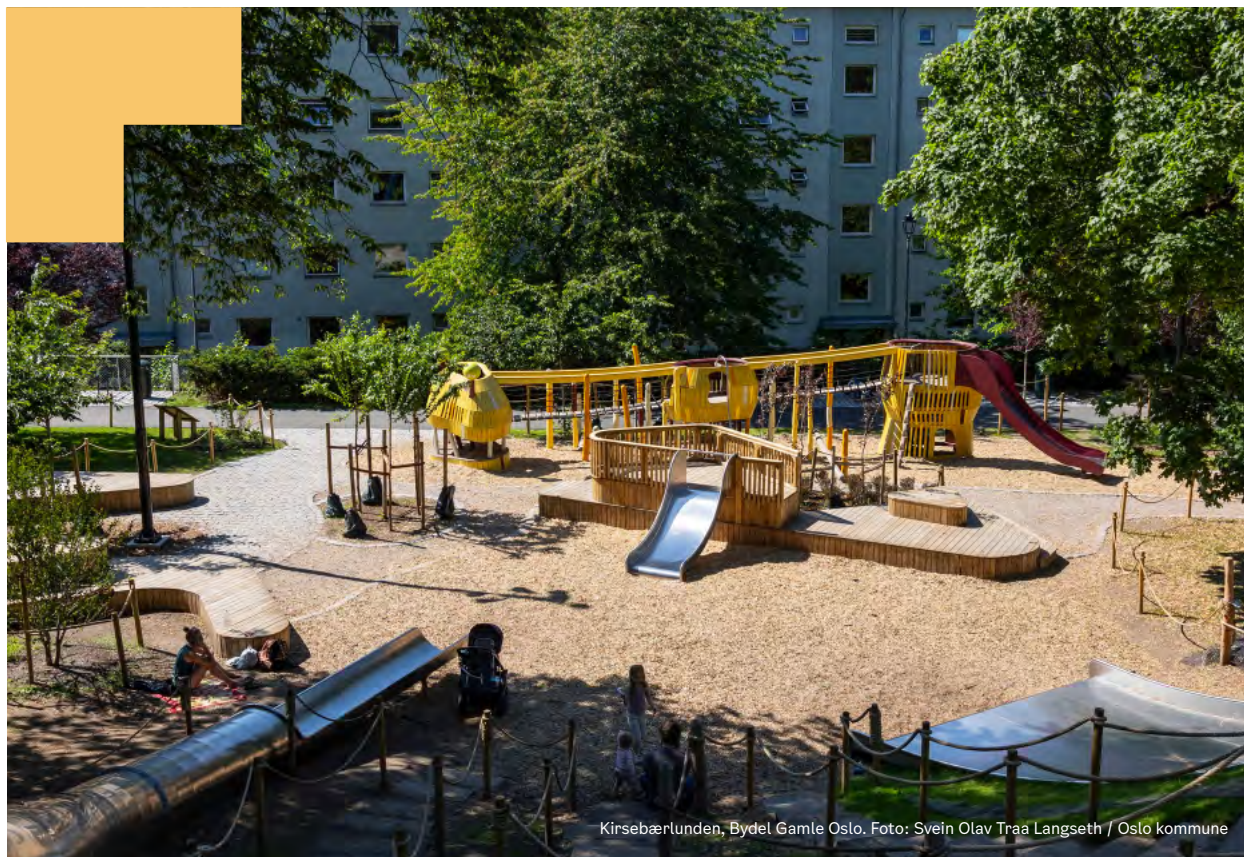

Alnaelva, Bydel Gamle Oslo. Foto Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

De store byparkene i indre by, som Frognerparken og St. Hanshaugen er destinasjoner i seg selv med besøkende fra hele byen og turister året rundt. Disse parkene er ofte komplekse anlegg som har store kultur- og naturverdier, høy prydverdi og tekniske installasjoner som fontener og vannbasseng. Stort publikumsbesøk medfører mye slitasje, og sammen med tekniske installasjoner, gir dette høye driftskostnader.

Nabolagsparker, hundremeterskoger og friområder er viktige møteplasser som gir kortreiste natur- og rekreasjonsopplevelser i hverdagen. Nabolagsparkene er særlig viktige for barn, eldre og personer med funksjonsnedsettelse fordi de kan ha kortere aksjonsradius. Parker har ofte begrenset med støy og kan være viktige for å redusere støyplager hos befolkningen, spesielt i støyutsatte områder.

I bydeler der mange bor trangt og uten egen hage, brukes parker og friområder ofte til sosialt samvær som bursdagsfeiringer og familietreff. Mange av dagens nabolagsparker ble etablert samtidig med drabantbyene på 1950- og 1960-tallet og har ikke blitt skikkelig rehabilitert siden. Vedlikeholdsetterslepet omfatter generelt forfall over tid og slitasje gjennom bruk. Nærnaturen preges mange steder av manglende vegetasjonsskjøtsel og erosjonsskader på terreng. En del nabolagsparker er bydelsanlegg som forvaltes og driftes av bydelene, og disse omfattes ikke av denne behovsplanen.

Noen friområder er preget av trær og annen vegetasjon som gir en opplevelse av vill natur i byen. Disse områdene finner vi gjerne langs byens vassdrag og åssider, som for eksempel Østensjøvannet, Alnaelva og Ekebergskråningen. Gjennom disse friområdene går det ofte turveier, men ellers er det liten grad av tilrettelegging bortsett fra enkelte benker og skilting. Friområdene og hundremeterskogene brukes hovedsakelig til mosjon og naturopplevelser, men også til naturbasert lek og læring. Disse områdene kan være svært viktige for biologisk mangfold, og inneholder ofte viktige naturverdier som må hensyntas ved tilrettelegging for friluftsliv og rekreasjon.

Mange av byens parker er særlig tilrettelagt for idrett og fysisk aktivitet. De første idrettsparkene ble etablert etter initiativ fra Statens Idrettskontor¹² som del av oppbyggingen etter krigen. Enkelte av idrettsparkene er noen av de viktigste og største grønne rekreasjonsområdene innenfor byggesonen, som Ekebergsetta, Valle Hovin, Voldsløkka og Rommensletta. Både store og små idrettspark fungerer som nabolagspark og møteplasser der folk bor. Flere arealer i byens idrettspark som i dag er dårlig tilrettelagt for brukernes aktivitetsbehov, for eksempel grusbaner, naturgressbaner og asfalterte eller gruslagte flater, kan være tiltrengte arealer for nye idrettsflater.

I byens parker og friområder finnes det leke- og aktivitetsområder for barn. Mange av disse er tilrettelagt for aldersgruppen 1–6 år og er relativt like i innhold og bruk. Det finnes få anlegg som er spesielt tilrettelagt for større barn og ungdom. Bymiljøetaten forvalter og drifter omtrent 100 lekeplasser. Anleggene har generelt et stort vedlikeholdsetterslep. I 2023 rehabiliterte Bymiljøetaten

¹² Opprettet i 1946 i det daværende Sosialdepartementet med Rolf Hofmo som kontorsjef.

Kirsebærlunden lekeplass på Tøyen. Denne lekeplassen er et eksempel på at stedstilpassede lekeplasser med høy lekeverdi og steder for opphold, er attraktive for nabolaget og tilreisende. Andre populære leke- og aktivitetsområder som er mye besøkt er Frognerborgen i Frognerparken, Verdensparken på Furuset og Skilpaddeparken på Mortensrud.

I flere av parkene er det etablert friområder for hund. Dette er egne definerte områder hvor hundeeiere kan la hunden løpe og utfolde seg også i perioder med generell båndtvang. Løse hunder kan være til sjenanse for andre. Derfor er det enkelte steder etablert inngjerdede hundeluftelområder. Etablering av hundelområder møter av og til motstand fra nabolaget på grunn av blant annet støynivå. Det kan derfor være utfordrende å finne egnede arealer til etablering av nye områder for hund.

Oslo skal være en arrangementsvennlig by¹³. Arrangementer er en viktig del av profileringen av Oslo, og bidrar til å styrke byens attraktivitet og identitet som en by å besøke, bo og arbeide i. Mange av parkene leies ut til ulike arrangementer som konserter og festivaler og er med det viktige arrangementsarenaer som bidrar positivt til Oslos byliv. Gjennom kontrakter som Bymiljøetaten bruker, påtar leietakerne seg ansvar for å istandsette arealer som leies til arrangementer, så snart disse er gjennomført. For større arrangementer stilles det også krav om at leietaker stiller økonomisk garanti som vil ta til å gjelde dersom leietaker ikke følger opp sine forpliktelser i forhold til istandsetting av areal etter bruk. Arrangementer i parker medfører økt slitasje på grønnsstrukturen, noe som kan føre til økt behov for vedlikehold og rehabilitering.

Behov

Rehabilitering og oppgradering av eksisterende parker og friområder

Det er behov for store og årlige rehabiliterings- og vedlikeholdsinvesteringer, særlig i byparkene som ofte er kompliserte anlegg med tekniske installasjoner (fontener o.l.) og konstruksjoner (støttemurer o.l.). Flere av vannfontenene og bassengene er gamle og har behov for rehabilitering. Det gjelder blant annet fonteneanleggene i Frognerparken og bassengene i St. Hanshaugen park og Kampen park. Nabolagsparkene har behov for rehabilitering for bedre å imøtekomme nabolagets behov for møteplass. Dette gjelder særlig i deler av byen hvor boligene er små og få har egen hage. I behovslisten inngår å utarbeide en rehabiliteringsplan som skal være et planmessig verktøy for rehabilitering av parkene Bymiljøetaten forvalter. Bydelsparker har i stor grad tilsvarende behov for rehabilitering, men dekkes ikke av investeringer knyttet til denne behovsplanen.

Parker, hundremeterskoger og friområder må videreutvikles for å møte framtidens behov

Befolkningsvekst og arealknapphet forutsetter bedre utnyttelse av eksisterende parker og friområder. Det er behov for videreutvikling og nytt innhold for å imøtekomme ønsker og behov fra dagens brukere. Videreutviklingen må gjøres på en måte som anerkjenner historien og særpreget for området.

¹³ Arrangementstrategi for Oslo kommune, tatt til orientering av bystyret 2019, sak 107.

I mange av parkene er det anlegg og arealer som i dag er lite i bruk, men som har potensial for økt aktivitet. Her kan det være aktuelt å tilrettelegge for ulike former for egenorganisert aktivitet. Det gjelder blant annet grusbaner og løkker, som tidligere var populære til ballspill, samt grå arealer. Det er også behov for å kartlegge arealer i byen som er regulert til park, men som ikke er opparbeidet til grøntområde.

Et tiltak for å tilrettelegge for vinteraktivitet er etablering av vanntilgang i kum som gir enklere mulighet for etablering av naturisbaner når værforholdene ligger til rette for det.

I idrettsparkene skal idrettsanlegg bevares og videreutvikles. Det er samtidig behov for økt tilrettelegging for egenorganisert fysisk aktivitet og sosiale møteplasser med benker og vegetasjon. Dette vil forsterke idrettsparkene som møteplass og rekreasjonsarena, både for barn og unge som deltar i den organiserte idretten, men også for resten av befolkningen.

I alle typer parker og friområder er det behov for tiltak som bedrer tilgjengeligheten for eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse. I behovslisten inngår det blant annet å etablere aldersvennlige benker og minimøteplasser i parker, friområder og langs turveier.

For å nå ambisjonen om mer natur i byen er det behov for å etablere mer nærnatur i alle typer parker og friområder. For å øke naturopplevelsen skal det, som del av alle relevante tiltak som gjennomføres, plantes trær og annen vegetasjon. Det skal legges til rette for at trærne kan vokse seg store og gamle. Stedegne arter skal som hovedregel brukes. For å øke opplevelsesverdien i parkene skal vegetasjon benyttes som innramming og skjerming, og det bør reetableres der det tidligere har vært vegetasjon.

Leke- og aktivitetsområder

Det er behov for å jobbe målrettet med leke- og aktivitetsområder, både nye anlegg og rehabilitering og videreutvikling av eksisterende. Bymiljøetaten er i gang med å kartlegge lek og aktivitet for å finne ut hvor i byen det er behov for

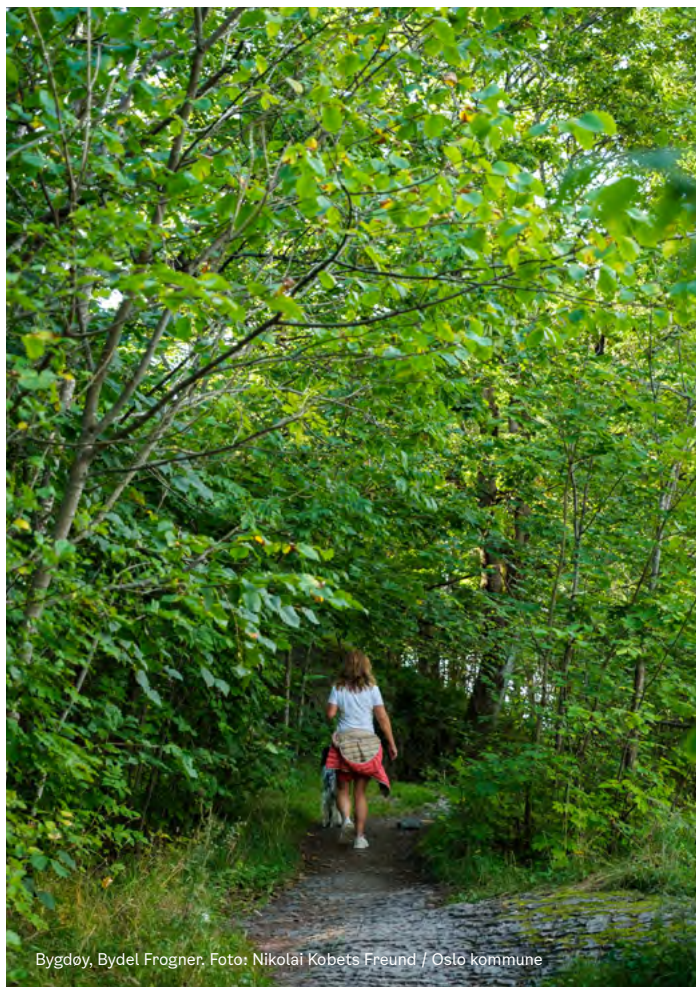
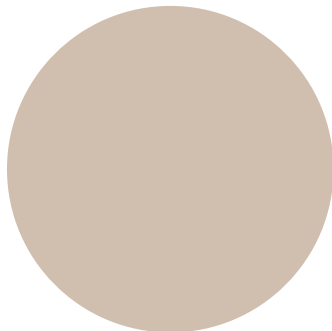

Foto: Nikolai Freund / Oslo kommune

å etablere ulike typer leke- og aktivitetsområder, og for hvilke aldersgrupper. Hensikten er å oppnå mest mulig lek, variert aktivitet og opplevelse for barn og unge på alle alderstrinn i alle deler av byen. Det bør for eksempel etableres nye leke- og aktivitetsområder i parker og friområder der dette ikke finnes fra før, og sørge for flere tilgjengelige aktivitetsområder og lekeplasser i nærmiljøet.

Ved valg av plassering av lekeplasser må det tas hensyn til hvordan de kan få så god luftkvalitet som mulig. Mål om mer miljøvennlige fallunderlag, universell utforming og mer natur skal etterstrebes i alle tiltak som inkluderer tilrettelegging for lek og aktivitet.

De eksisterende tradisjonelle lekeplassene må videreutvikles slik at anleggene blir mer attraktive og interessante for barn i alle aldre, også ungdom. Videre må det tilrettelegges bedre for sekundærfunksjoner som benker og vegetasjon slik at anleggene også blir attraktive møteplasser for foreldre, besteforeldre og andre som er med barna til lekeplassen. Dette kan også bidra til at lekeplassene kan fungere som møtesteder på kveldstid. Bedre stedstilpasning av leke- og aktivitetsområdene kan bidra til å gi identitet til nærmiljøet. Mange av dagens lekeplasser er nedslitte og trenger oppgradering. I planperioden er det viktig å prioritere utbedrings- og oppgraderingstiltak i de områdene av byen der behovet er størst.

Bygdøy, Bydel Frogner. Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

69 % av byens innbyggere oppgir at de hadde benyttet byens turveier i sitt nærområde i løpet av de siste 12 månedene.

Bymiljøundersøkelsen 2024

Nye områder for hund

Det er stor etterspørsel fra innbyggere og bydeler etter flere friområder for hund og inngjerdede hundelufteområder. I behovslisten inngår å etablere nye områder for hund. Det er særlig i indre by og Groruddalen behovet er størst.

Nye parker, hundremeterskoger og friområder

I byutviklingsområdene er det behov for å sikre nye, gode parker. For eksempel er det i områdereguleringen for Skøyen¹⁴ lagt inn areal til en større park i Bestumkilen. Det jobbes også med planforslag for park i Økern Torgvei 6 og en park på 15 dekar i Nydalen. I tillegg er Vålerengaparken, Groschparken, og Vestre parkdrag på Ensjo også i prosess.

Tett boligstruktur gjør at mange bruker offentlige parker og grøntområder til sitt uteopphold. Det er flere som sogner til hver park, samtidig som det er et særlig behov for steder som er åpne som kontrast til området tette boligbebyggelse og høye aktivitetsnivå.

¹⁴ Bystyrets vedtak i sak 332/23 i møte 27.09.2023. Områderegulering for Skøyen ble 09.10.2023 oversendt Statsforvalteren i Oslo og Viken for videre oversending til Kommunal- og distriktsdepartementet for stadfesting. Planen har ikke rettsvirkning før departementet har stadfestet den.

En god park gir fleksibilitet for flere ulike aktiviteter og bruksmuligheter, eksempelvis arrangementer, lek, opphold og trening. Med større parkareal kan flere brukergrupper oppholde seg i parken samtidig. Gode parker er store nok til å kunne ivareta sin flerfunksjonalitet på en god måte; rekreasjon, naturopplevelse, overvannshåndtering, flom og habitat for biologisk mangfold i byen. De nye parkene må planlegges slik at de inneholder trær og vegetasjon med vekstvilkår som muliggjør at trær og vegetasjon får et langt liv.

Turveier

Den mest populære friluftslivsaktiviteten er å gå på tur, og det er den aktiviteten som gjøres oftest. Å gå på tur er enkelt, krever lite utstyr og er gratis, og for mange er det også en måte å være sosial på, ved at de går tur sammen med andre. Turveiene kan også være viktige snarveier som et supplement til øvrig gate- og fortausinfrastruktur i bykjernen og i nærområdet¹⁵.

De mest populære og brukte turveiene er de som går gjennom grønne og attraktive omgivelser som turdrag, parker, langs elver og bekker, eller kyststier langs fjorden. Kyststier er omtalt i delkapittel Strandsonen.

Status

Ideen om et sammenhengende hovedturveinett i byggesonen oppstod allerede med forslaget til den første generalplanen for Stor-Oslo i 1929. En viktig del av denne planen var å etablere et sammenhengende nettverk av «parkårer», som skulle koble sammen grøntområder i byen, og fungere som ferdselsårer fra boligområdene i byen til skogen eller fjorden. Denne grunntanken er videreført i alle senere planer for turveinettet i byggesonen, deriblant Bymiljøetatens Turveistrategi¹⁶ som ble utarbeidet i 2016. Traseer for hovedturveinettet er forankret i kommuneplanens arealdel, temakart T7 Blågrønn struktur.

Hovedturveinettet i byggesonen har blitt bygget ut stykkevis og delt gjennom flere tiår. Det gjenstår å etablere anslagsvis 60 km¹⁷ med turveier for å nå målet om et sammenhengende hovedturveinett. Mange strekninger er allerede sikret i reguleringsplan, men ennå ikke realisert. Dette kan for eksempel skyldes krevende terreng, manglende finansiering eller eiendomsforhold. Andre steder er det store barrierer som større veier, t-bane- eller jernbanelinjer som skaper brudd eller gir lange omveier.

Mange av de eksisterende turveiene er preget av slitasje gjennom bruk, eller erosjon og skader som følge av blant annet hyppigere og mer kraftig regnvær. Dette gjør at turveiene mange steder har dårlig framkommelighet eller er lite attraktive å bruke. Mange strekninger er også lite tilgjengelige i vintersesongen på grunn av snø og is. Flere steder er turveiene i så dårlig stand at de utgjør en sikkerhetsrisiko, og enkelte strekninger har vært nødvendige å stenge for ferdsel for kortere eller lengre perioder. Det er generelt et stort vedlikeholdsetterslep på turveiene i byggesonen. Dette gjelder også infrastruktur langs turveiene, slik som skilting, merking og hvilemuligheter. Skiltingen av eksisterende turveier er mange steder mangelfull, og mange av de eksisterende skiltene er utdaterte, ødelagte eller preget av forfall.

Hovedturveinettet består av turveier, turstier og tråkk. Tråkk har ofte oppstått av seg selv. Turstier har varierende bredde 0,5-1,5 m, og har som regel dekke av naturlig skogbunn, grus eller flis. Turveier er vanligvis 2-3 m brede og har dekke av grus eller asfalt. Som regel brøytes ikke turveiene eller turstiene. Mange har heller ikke belysning, av hensyn til blant annet dyreliv.

¹⁵ Bymiljøetaten jobber med å bedre framkommeligheten på eksisterende snarveier, spesielt i Oslo øst-områdene Haugenstua-Furuset, Trasop-Godlia og Bryn-Høyenhall, for å gjøre det enklere og tryggere å gå tur i nærmiljøet.

¹⁶ Turveistrategien er nærmere omtalt i Kunnskapsgrunnlaget.

¹⁷ Manglende turveier på broøyene Malmøya, Ulvøya og Ormøya inngår ikke i anslaget.

Flere eksisterende turveier, samt arealer regulert til turvei som ikke er realisert ennå, går over statlig eller privat grunn. Av hensyn til drift, forvaltning og bygging, er det som regel mest hensiktsmessig at turveiene ligger på kommunal grunn. Dette medfører ofte behov for oppkjøp, noe som kan være en svært omfattende prosess, og krever tett samarbeid mellom flere virksomheter i kommunen. Der det kun er mindre tilrettelegginger uten konstruksjoner som krever mye drift og vedlikehold, kan det vurderes bruksrettsavtaler med grunneier.

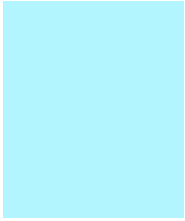
Behov

For å få til en bedre sammenheng, og på sikt nå et ferdig utbygd hovedturveinett, må manglende delstrekninger realiseres og barrierer fjernes. Det er manglende delstrekninger i alle deler av byggesonen. Det har i flere år vært fokus på å realisere manglende delstrekninger langs elver og bekker slik som langs Ljanselva, Alnaelva og Mærradalsbekken. Denne satsningen på turveier og turstier langs byvassdrag foreslås videreført da disse anses som særlig attraktive for friluftslivet i byggesonen.

I tillegg er det ønskelig å få realisert regulerte strekninger i boligområder som kan bidra til et bedre nettverk av attraktive gangforbindelser der folk bor. Når det gjelder kryssing av store barrierer som større veier, t-bane- og jernbanespor, er dette i de fleste tilfeller så store og kostnadskrevenende tiltak at de må løses gjennom egne byutviklingsprosesser eller ved større utbyggingsprosjekter.

Det er behov for rehabilitering og utbedring av eksisterende turveier og snarveier, slik at det blir enklere, tryggere og mer attraktivt å gå på tur. Behovet omfatter alt fra enkle tiltak som utbedring av dekker, utplassering av benker

Turvei langs Alnaelva.
Foto: Nikolai Kobets Freund / Oslo kommune

og etablering av håndløpere, til større tiltak som etablering av belysning eller ombygging for å tåle hyppigere og økte nedbørsmengder. Med ombygging til en høyere standard vil noen turveier kunne driftes slik at de også er tilgjengelige om vinteren.

Hovedturveinettet bør i størst mulig grad være tilgjengelig for alle. Samtidig skal eksisterende landskapskvaliteter og naturverdier hensyntas. Dette gjør at det ikke er mulig å gjøre alle strekningene i hovedturveinettet universelt utformet eller bygge dem med høy standard. Hovedturveinettet vil ha ulik grad av tilrettelegging med utgangspunkt i de naturgitte forholdene, og standarden vil variere fra asfalterte eller grusede turveier til turstier og tråkk. Mange eksisterende strekninger har likevel potensial for å bli mer tilgjengelige for flere gjennom tidligere nevnte enkle tiltak. Dette vil også føre til at større deler av hovedturveinettet kan brukes større deler av året. For å få en bedre oversikt over hvilke strekninger som kan bli mer tilgjengelige, er det behov for en helhetlig kartlegging. Kartleggingen vil kunne danne grunnlag for kommunikasjon ut til publikum om grad av tilgjengelighet, og prioritering av tiltak for å gjøre turveinettet mer tilgjengelig for flere.

Det er stor etterspørsel fra både foreninger og publikum om bedre skilting og merking av turveier, turstier og turmuligheter i byggesonen. Det er både behov for utskiftning og oppgradering av eksisterende skilt, og etablering av nye skilt. Skilting, merking og informasjonstiltak er særlig etterspurt av den eldre befolkningen, og derfor viktige tiltak med tanke på å gjøre Oslo til en mer aldersvennlig by.

Det kan være nødvendig med kjøp eller avtaler for å sikre et sammenhengende turveinett. Ved vedtak av nye reguleringsplaner som bidrar til å knytte det offentlige turveinettet sammen, vil det være nødvendig å følge opp med relevant erverv. Dette bidrar til forutsigbarhet for både grunneier og byens innbyggere.

Katten, Bydel Nordstrand.
Foto Rikke Dahl Monsen / Oslo kommune

Strandsonen

Det er både et nasjonalt og et lokalt mål at folk skal ha god tilgang til strandsonen. Oslo kommune er forpliktet til å følge opp «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv», hvor et av innsatsområdene er å bedre allmennhetens tilgang til strandsonen.

Mye av strandsonen i Oslo er lite tilgjengelig for allmennheten på grunn av nedbygging, stengsler og privatisering. Plan- og bygningsetaten og Bymiljøetaten har siden 2016 arbeidet målrettet med å kartlegge og følge opp ulovlige byggetiltak og stengsler i strandsonen, men fortsatt er det stengsler som kan hindre ferdsel i strid med allemannsretten. Der det er privatiserende tiltak i utmark, kan det være vanskelig for den enkelte å vurdere om ferdsel er tillatt.

Kommunale og statlige eiendommer i strandsonen er i hovedsak stort sett lett tilgjengelig for allmennheten i dag, men også her er det flere steder et potensial for å legge bedre til rette for både ferdsel og opphold. Det er også muligheter for å gjøre småbåthavner mer tilgjengelige for allmennheten.

Dette delkapittelet handler om arealer i strandsonen utenom sentrum og Havnepromenaden, som er omtalt i delkapittel Friluftsliv i Fjordbyen. Badeplasser i strandsonen er omtalt i delkapittel Badeplasser.

Kyststier

Status

Tilrettelegging for ferdsel og etablering av kyststier er sentrale tiltak for å gjøre strandsonen mer tilgjengelig for allmennheten. Oslo kommune har hatt ambisjoner om og jobbet for etablering av en sammenhengende kyststi langs Oslofjorden i mange tiår. Eksempler på etablerte kyststier er ved Sollerud, Vækerø og Frognerkilen i vest, og ved Ljanskollen i sør. Andre strekninger er sikret gjennom reguleringsplan, men har vært vanskelig å realisere. Reguleringsplan for turvei langs Mosseveien, som ble vedtatt allerede i 1961, er et eksempel på dette.

Bymiljøetaten har de siste årene arbeidet med flere planer og prosjekter for å nå målet om en sammenhengende kyststi, i tråd med bystyrets vedtak i sak «377/11-Strandsoneprosjektet» og sak «370/13 - Status – Arbeidet med en sammenhengende kyststi gjennom Oslo – Strandsoneprosjektet». Eksempler er manglende delstrekninger langs Bestumkilen i vest og mellom Hvervenbukta og Ljansbruket i sør. Oslo kommune og Nordre Follo kommune samarbeider i tillegg om etablering av kyststi på strekningen fra Ljansbruket til Ingierstrand bad. Denne strekningen ligger i Nordre Follo kommune, men Oslo kommune er grunneier på store deler av strekningen. Det jobbes fra Eiendoms- og byfornyelsesetaten sin side også med erverv av og bruksrettsavtaler for arealer for kyststi på Bygdøy mellom Huk Aveny og Dronninghavnveien.

Langs Mosseveien mellom Nedre Bekkelaget og Fiskevollbukta eier Oslo kommune flere eiendommer i strandsonen. Flere av eiendommene er kjøpt opp de senere årene med tanke på realisering av kyststi på sikt.

Behov

Dersom målet om en sammenhengende kyststi langs Oslofjorden skal nås, må pågående planer ferdigstilles og prosjekter for gjennomføring prioriteres. Det kan fortsatt være behov for erverv av eiendommer for å kunne realisere en sammenhengende kyststi på sikt. I mellomtiden er det viktig å gjøre de kommunale arealene tilgjengelige for publikum og legge til rette for ferdsel der det er mulig. Det er også viktig at eventuelle nye reguleringsplaner som berører strandsonen tar høyde for etablering av nye kyststier.

Det er behov for å rehabilitere flere eksisterende kyststier. Kyststiene kan være svært eksponert for vind, vær og sjø, og på flere strekninger har støttemurer eller oppbygning av stiene blitt skadet eller forfalt så mye at farlige situasjoner kan oppstå. Dette gjelder blant annet kyststier på Malmøya og Ormøya. Det er også stort behov for bedre skilting og merking av kyststiene, slik som for resten av turveinettet i byggesonen.

Tilrettelegging for friluftsliv på kommunale tomter i strandsonen

Status og behov

Flere av Oslo kommunes arealer i strandsonen krever opprydding før de kan tas i bruk som attraktive friluftslivsområder. Opprydding inkluderer blant annet fjerning av gamle installasjoner og utdaterte skilt.

På noen av de kommunale arealene er det behov for enkel tilrettelegging for at disse skal kunne benyttes til opphold og rekreasjon. Eksempler på tilrettelegging er benkebord og avfallsbeholdere, i tillegg til opprydding.

I strandsonen er flere ulovlige tiltak, som private brygger og plattinger, fjernet fra kommunal grunn. Det er et potensial for å gjøre disse stedene attraktive for allmennheten ved å etablere nye bade- og oppholdsområder.

Kommunen eier enkelte badehus langs fjorden. De fleste badehusene er vernet som kulturminner eller står på Byantikvarens Gule liste. Det er mulig at noen av disse badehusene kan få annen og allmenntilleglig bruk slik at de blir tilgjengelig for friluftaktiviteter for flere. Det innebærer at nåværende leieavtaler må sies opp.

Kommunal tomt på Ormøya som kan tilgjengeliggjøres. Foto: Oslo kommune

Friluftsliv i Fjordbyen

De siste 20 årene har store deler av Oslos kaifront, som tidligere har vært avstengt og brukt til trafikk- og havneområder, blitt åpnet opp for publikum. Med dette har byen fått et nytt område for urbant friluftsliv.

Status

Fjordbyen har vært under kontinuerlig utvikling de siste årene. Sjøbadene og de andre friområdene som er etablert i Fjordbyen har vist at folk strømmer til området når det legges til rette for bruk.

I 2015 åpnet Havnepromenaden. Promenaden følger i hovedsak vannkanten på strekningen mellom Frognerkilen og Alnas utløp ved Grønlikaia. Ved utvikling av Filipstad og Grønlikaia vil Havnepromenaden etableres langs sjøen, også langs strekninger der promenaden i dag er etablert med en midlertidig trasé. Det pågår en rekke ulike friluftslivsaktiviteter langs promenaden, både sommer og vinter, som for eksempel turgåing, løping, opphold, bading, lek, fisking, soling, padling og seiling.

Deler av Havnepromenaden mangler tilrettelegging for aktivitet og opphold, samt muligheter for sjøsetting av mindre båter, som kajakk og robåter. Fjordbyen er i liten grad tilrettelagt for fritidsbåter, som motorbåter og seilbåter. Det finnes i dag et begrenset privat tilbud med gjesteplasser for fritidsbåter på Tjuvholmen og Aker brygge. Det er mulig for kommunen å tilrettelegge for en småbåthavn med ca. 50 båtplasser, utstyrt med utriggere og nødvendig utstyr, langs Sørengautstikkeren øst.

Behov

Erfaringene fra driften av friluftsanlegg og installasjoner i Fjordbyen tilsier stor slitasje og særlige behov for nødvendig vedlikehold og rehabilitering. Anleggene begynner å bli noen år gamle og det er nødvendig med bedre oversikt over fremtidige rehabiliteringsbehov av anlegg og installasjoner både på land og under vann.

Under vann har kommunen ansvar for ulike installasjoner som konstruksjoner, søyler, bjelker, bærelag, etc., og disse er særlig utsatt for slitasje. Behovet for løpende vedlikehold og kontinuerlige oppgradering av disse installasjonene er nødvendig for å ivareta publikums sikkerhet ved bruk av Havnepromenaden.

Langs Havnepromenaden er det behov for å bedre skilt- og trasémerkingen. Det må også tas høyde for etablering av ny trasémerking når nye områder langs Havnepromenaden utvikles, slik at promenaden oppleves sammenhengende og gjenkjennelig for publikum når nye områder inkluderes. Det er behov for å tilrettelegge bedre for opphold, aktivitet og kontakt med vannet langs deler av Havnepromenaden, blant annet ved Frognerstranda.

Det er behov for å tilrettelegge bedre for sjøsetting av mindre båter som kajaker og robåter. En mindre gjestehavn for fritidsbåter, samt brygge for sjøsetting av kajaker, skal etableres langs Bispekilen som en del av utbyggingsprosjektet «Vannkunsten syd». I behovslisten inngår en opprusting av bryggeanlegg og økt tilrettelegging for padling i nedre del av Akerselva ved Vaterland.

Havnepromenaden går langs Frognerstranda i vest til Alnas utløp i øst.

Badeplasser

Oslos mange badeplasser er populære og mye brukt. Det første friluftsbadet ble bygget allerede i 1819 i Bjørvika. I dag er det tilrettelagt for bading mange steder langs strandsonen, på øyene, ved vann i Marka og i øvre deler av noen av byvassdragene. Populære badesteder er blant annet Sørenga, Huk, Frysja og Ingierstrand bad. Huk er, sammen med Årvolldammen, Blått flagg-sertifisert¹⁸. I tillegg til bading, blir badeplassene brukt til opphold, soling og annen fysisk aktivitet som ballspill og turgåing. Det har også vært en stor økning av helårsbading og ønsker om tilrettelegging for badstuer.

Status

Kommunens nyere badeplasser på Sørenga og Operastranda ble etablert i perioden 2014–2021. Disse badeplassene er svært populære. På godværsdager anslås det at det oppholder seg opp mot 30 000 mennesker på badeanlegget på Sørenga. Dette har medført et investeringsbehov for kommunen ved at det må etableres servicebygg med offentlig toaletter og lignende. Den store bruken av badeplassene har også ført til store driftsutgifter for kommunen. Flere nye badeanlegg i Fjordbyen er under planlegging som følge av at områdene utvikles, og det ventes blant annet at det vil komme badeanlegg på Filipstad og Grønlikaia. Det pågår også arbeid for å videreutvikle Operastranda som rekreasjonsområde.

Utendørs badstuer har de siste årene blitt etablert som et tilbud til publikum i kommunens sjøområder. Det er flere ulike private aktører som i dag leier plass av kommunen, men også på privat eiendom, til å drive slik virksomhet, og tilbudet er populært blant brukerne. Badstutilbudet er i dag størst i Bjørvika. Tilbudet bidrar til at områdene også blir brukt kvelds- og vinterstid til friluftslivsformål.

Tilfredsstillende badevannskvalitet har vært en sentral del av kommunens mangeårige satsning på fjordbyutvikling i sentrum av Oslo, hvor tidligere havne- og industriområder nå er gjort tilgjengelig for publikum. Dårlig badevannskvalitet skyldes i første rekke forurensning i form av avføring fra dyr, overvann, overløp og lekkasjer fra kloakksystemet. Kommunen måler badevannskvaliteten i badesesongen og tilgjengeliggjør informasjon om dette for publikum.

Behov

Flere av badeplassene i strandsonen, som Huk, Ingierstrand, Hvervenbukta og Katten, er eldre anlegg. Anleggene er svært mye brukt og preget av slitasje, og det er et stort behov for vedlikehold. Klimaendringer med økt nedbør har bidratt til forringelser på badeplasser med blant annet utvasking av sand og skader på brygger og dekker.

Ingierstrand bad er et populært bad, men er også et historisk badeanlegg fra 1930-tallet og er fredet av Riksantikvaren. Det er behov for rehabilitering av bygningsmassen, og oppgradering og tilrettelegging av anlegget. Dette vil også kunne bidra til at anlegget kan tilfredsstille krav til universell utforming, samtidig som anleggets kulturminneverdier ivaretas.

Det er et behov for flere «destinasjonsbad», det vil si sjø- eller elvebad med høy grad av tilrettelegging for ulike brukergrupper og helårs badeaktiviteter, som Sørenga sjøbad representerer i dag. Destinasjonsbad kan også inneholde andre elementer, som for eksempel badstuer og garderobeanlegg som tilrettelegger for helårsbading. Bymiljøetaten har, i samarbeid med Plan- og bygningsetaten, utredet muligheter for dette i Fjordbyen, hvor Sukkerbiten og Akershusstranda er pekt på som alternativer. Langs fjorden ellers finnes det flere

¹⁸ [Blått Flagg - FEE Norway](#) er et internasjonalt miljøsertifikat for strender, marinaer og bærekraftige aktivitetsbåter.

eksisterende badeplasser som er aktuelle som nye destinasjonsbad, eksempelvis Sollerudstranda og Hvervenbukta. Et utviklingsarbeid på Sollerudstranda er nylig startet opp.

Det er behov for flere badeplasser som er lett tilgjengelige i resten av byen. Det er etablert få badeplasser langs hovedvassdragene i Oslo, noe som primært skyldes svært uforutsigbar badevannskvalitet i byvassdragene. To slike badeplasser er vurdert, i Bjerkedalen park og ved Myraløkka, men Bymiljøetaten og Vann- og avløpsetaten har valgt å ikke gå videre med utredningsarbeider på grunn av utfordringer med badevannskvalitet. Ved Myraløkka er det aktuelt å se på muligheten for å utvikle et anlegg med naturlig rensing av badevann. Slike offentlige anlegg er etablert i andre land, for eksempel i London og i Sigtuna i Sverige. I behovslisten inngår å utrede muligheter/alternativer for å etablere ett eller flere attraktive sjø- eller elvebad med leke- og aktivitetstilbud.

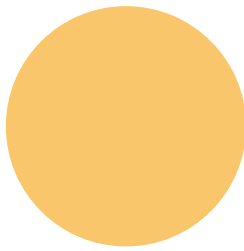
For å videreføre dagens badstuvirksomhet i Bjørvika, bør det etableres mer permanent infrastruktur enn det som finnes i dag. Per i dag vurderes Langkaia som et aktuelt sted å etablere permanent infrastruktur for flytende badstuer. Ved videreutviklingen av badstutilbudet kan det være aktuelt å ta i bruk andre arealer Oslo kommune forvalter, for eksempel eksisterende bygg i strandsonen, ved etablerte ildsteder eller sportsstuer i Marka eller i parker.

Over halvparten (57 %) av Oslos befolkning sier de har benyttet byens badevann, strender og sjøbad de siste 12 månedene.

Bymiljøundersøkelsen 2024

Kartillustrasjon som viser spredning av ulike bademuligheter i byggesonen. Badeplassene ligger langs fjorden, på øyene, langs Lysakerelva og Akerselva samt Årvoildammen i bydel Bjerke.

Toaletter på Langøyene. Foto: Bymiljøetaten / Oslo kommune

Offentlige toaletter

Mangel på toalettfasiliteter begrenser publikums mulighet for å utøve friluftsliv, men også livsutfoldelsen for enkelte brukere. På steder der det ikke finnes offentlige toaletter hender det at publikum gjør sitt fornødne i busker og kratt. Det reduserer stedets attraktivitet og representerer et uønsket hygienisk problem. Forhold som dette påfører også kommunen ekstra kostnader til renhold og drift.

Status

Bymiljøetaten har ansvar for flere offentlige toaletter som er tilgjengelig hele året i parker og friområder i byggesonen. De fleste av disse er i indre by, for eksempel i Sofienbergparken, i Klosterenga park og på St. Hanshaugen. I tillegg er det offentlige toaletter i flere av de store destinasjonsparkene slik som ved Østensjøvannet, i Frognerparken og på Ekeberg, langs Havnepromenaden og ved en rekke av badeplassene ved fjorden.

Kostnader knyttet til drift av offentlige toaletter er store. Det må utføres jevnlig renhold samt kostbart vedlikehold og tilsyn som følge av mye hærverk.

Behov

Det er stor etterspørsel etter flere offentlige toaletter i parker og friområder, i Marka og på badeplasser. Behovet er størst der folk oppholder seg lenge og mange er til stede samtidig. Etablering av offentlige toaletter er viktig for å tilrettelegge byrommene for alle, og er særlig etterspurt av de eldre. Det er behov for å styrke kommunens tilbud, for eksempel i Tøyenparken og i Vaterlandsparken. Det er i tillegg behov for oppgradering av eksisterende toalettfasiliteter flere steder, for eksempel på Ingierstrand. De få gjenværende pissoarene i indre by er sjeldne kulturminner som det er behov for å sette i stand og gjenåpne.

Vedlegg

- ▶ Vedlegg 1. Behovsliste - anbefalte tiltak i Marka, på øyene og fjorden 2026–2029
- ▶ Vedlegg 2. Behovsliste - anbefalte tiltak i byggesonen 2026–2029
- ▶ Vedlegg 3. Kunnskapsgrunnlag for Behovsplan for friluftsliv, park og nærnatur 2026–2035
- ▶ Vedlegg 4. Nye parker og anlegg for friluftsliv som finansieres av andre aktører 2026–2035